

Sicco Mansholt: földműves, az ellenállás harcosa – igazi európai

Sicco Mansholt 1908 - 1995

A mezőgazdasági termelőként, majd a második világháborúban a holland ellenállás tagjaként és országos politikusként egyaránt tevékenykedő Sicco Mansholt volt az Európai Bizottság első, mezőgazdaságért felelős európai biztosa. Elképzelései jelentették az alapot Európai Unió közös agrárpolitikájához, amely megalapítása óta az Unió egyik legfontosabb szakpolitikája.

A második világháború végén Hollandiában tomboló éhínség borzalmainak egykori szemtanújaként Mansholt meggyőződésévé vált, hogy Európának önellátóvá kell válnia és a megfizethető, stabil élelmiszer-ellátást mindenki számára biztosítani kell.

A nevével fémjelzett, a közös agrárpolitika korai változatát felvonultató terv leglényegesebb eleme a mezőgazdasági termelékenység ösztönzése volt. E politika része volt a terményeik után a gazdálkodóknak fizetendő garantált minimumárak rendszere, amely a termelés fokozását volt hivatott elősegíteni. Európa melletti elkötelezettsége, erős jövőképe, valamint a közös jövőbe vetett bizalma miatt egész életében kiállta az európai értékek mellett.

A kezdetek

Sicco Mansholt 1908. szeptember 13-án született Groningenben, Hollandia legészakibb tartományában egy gazdálkodó, de a társadalmi kérdések iránt fogékony család fiaként. Édesapja a holland szocialista párt aktív tagja, valamint a párt mezőgazdasági kérdésekben jártas, elismert tanácsadója volt. Egy bíró lányaként édesanyja az első holland nők egyike volt, akik egyetemen politológiát hallgattak, emellett rendszeresen szervezett politikai témájú összejöveteleket nők számára.

Gimnáziumi tanulmányai után Mansholtot a mezőgazdasági pálya vonzotta, de mivel apja előzőleg testvérének kifizette a farm bérleti díját, Siccónak már nem tudta miből előteremteni ugyanezt. Mindez azonban nem szegte Mansholt kedvét, aki ezután Holland Kelet-Indiába – a mai Indonéziába – utazott és egy teaültetvényen vállalt munkát. A gyarmati rendszert azonban sehogyan sem tudta megszokni, így 1936-ban visszatért Hollandiába. Egy évre rá sikerült egy kis földet szereznie Wieringermeer belvizes vidékén, megházasodott, és egészen a második világháború kitöréséig a földművesek átlagos életét élte.

A második világháború

A háború alatt Mansholt aktív tagja volt a náci német megszállókkal szemben működő holland ellenállásnak. Az első években farmján bújtatott menekülteket és titkosszolgálati adatokat közvetített, később azonban már kiterjedt elosztóhálózatot üzemeltetett, amely az ország nyugati részein bujkálókat látta el élelemmel. A háború után megalakult új kormányban – tapasztalatának, bátorságának és szervezőképességének elismeréséül – felajánlották neki a mezőgazdasági, halászati és élelmiszerügyi miniszteri posztot. 36 évesen ő lett minden idők addigi legfiatalabb holland minisztere.

A mezőgazdaság talpra állítása

Közvetlenül a háború után, a súlyos élelmiszerhiány és egy közelgő válság árnyékában Mansholténál nem volt fontosabb kormányzati pozíció. Az élelmiszer-ellátás gyors helyreállítása érdekében számos intézkedést hozott, ugyanakkor tisztában volt azzal is, hogy a jövőbeli hiányok elkerülése és a hatékonyság biztosítása

miatt az ágazat átfogó fejlesztésére van szükség. Importadókat vetett ki, támogatta az exporttermelést, valamint a legfontosabb mezőgazdasági terményekre minimumárakat szabott meg. A termelés fokozása érdekében ösztönözte a kutatási és oktatási célú beruházásokat, valamint a kisebb farmok nagyobb és ezáltal hatékonyabb termelőegységekre tömörülését.

Közös európai agrárpolitika

Meggyőződéses európai federalistaként Mansholt álma egy európai szinten megvalósítható közös agrárpolitika volt, 1950-ben tervet dolgozott ki egy nemzetek feletti kormányzasi struktúrában működő Európa agráripari termékeinek közös piacáról. Akkoriban azonban ez az elképzelés túl merésznek bizonyult, megvalósítására nem került sor. Évekkel később viszont újra felfedezték és a terv az Európai Gazdasági Közösség agrárpolitikájának alapja lett.

A miniszteri székben eltöltött 12 és fél év után 1958-ban Mansholt lett az Európai Bizottság első, mezőgazdaságért felelős biztosa, és ezzel lehetőséget kapott arra, hogy a közös politikával kapcsolatos terveit megvalósítsa. Az 1957-es Római Szerződéssel létrejött az Európai Gazdasági Közösség és lehetővé vált, hogy három, egyenként négyéves lépcsőben létrejőjön a közös piac. Ezt a 12 éves tervet – különösen a mezőgazdaság nagyarányú ellenállása ellenére fogatosított intézkedések tekintetében – sokan túl ambiciózusnak, ezáltal kudarcra ítéltnek tartották. Mansholt mindezek ellenére azonban megőrizte optimizmusát és munkához látott. Tervei a termények és a művelhető föld után fizetendő közvetlen támogatás, valamint a különféle ártámogatási mechanizmusok – mint a garantált minimumárak, illetve a bizonyos harmadik országbeli árukra kivetett importvámok, kvóták – megfelelő kombinációban történő alkalmazását irányozták elő. Ezzel ugyanis a hatékonyabb mezőgazdasági termelés ösztönzése mellett a fogyasztók stabil élelmiszer-ellátását is megfizethető szinten lehetett biztosítani, mindemellett Unió-szerte megőrizve a szektor életképességét.

A Mansholt-terv

Terveit a gazdálkodók, illetve politikai képviselőik eleinte viszonylagos ellenkezéssel fogadták, meggyőződésük volt ugyanis,

hogy az effajta közös szemléletmód árt megélhetésüknek és csak a nagyobb farmok maradhatnak életben. A közös európai agrárpolitika elfogadásáig vezető úton számos akadályt kellett leküzdeni, de Mansholt egyszer sem hátrált meg. 1968-ban az Európai Bizottság közzétette a „Memorandum az Európai Közösség mezőgazdaságának reformjáról” szülő dokumentumot, ismertebb nevén a Mansholt-tervet. A terv gyakorlatilag azt fejtette ki, hogy a mezőgazdaság felvirágoztatása érdekében a termelőknek fejlesztéseket kell véghezvinniük. Csak ez biztosíthatja ugyanis a megfelelő termelékenységet, lehetővé téve, hogy az európai gazdák önellátóvá váljanak.

Eredeti célkitűzését tekintve az agrárpolitika igen sikeresnek bizonyult, hiszen az élelmiszer-termelés terén Európa önellátó képessége sokat javult. Fennállásának 50 éve alatt azonban több jelentős változtatáson ment keresztül, hogy mindenkor megfeleljen a kor követelményeinek. Az 1970-es évekre a közös agrárpolitika olyan olajozottan működött, hogy a terményekből gyakran túlkínálat mutatkozott. Mansholt – aki 1958 és 1972 között a Bizottság alelnöke, 1972 és 1973 között pedig negyedik elnöke volt – már az 1970-es években keményen kiállt az agrárpolitika kulcsfontosságú részét jelentő környezetvédelmi intézkedések mellett.

Munkásságának célja az volt, hogy az Európában a második világháború után tomboló téli éhínség soha többet ne fordulhasson elő. A Mansholt-tervnek köszönhetően Európa ismét önfenn tartóvá válhatott, a kontinens mezőgazdasága soha nem látott tempóban indult virágzásnak.

Mezőgazdasági biztосként és lelkes gazdálkodóként Mansholt a közös agrárpolitika megteremtője.